

In illud: Quando ipsi subiciet omnia (olim sub auctore Joanne Chrysostomo)

150 Τοῦ ἐν ἀγίοις Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου· Εἰς τὸ ἀποστολικὸν ῥητόν· Ὅταν αὐτῷ ὑποταγῇ τὰ πάντα, τότε καὶ αὐτὸς ὁ υἱὸς ὑποταγήσεται τῷ ὑποτάξαντι 151 αὐτῷ τὰ πάντα· καὶ εἰς τὸ Οὐδὲν ἀπ' ἑμαυτοῦ ποιῶ· καὶ εἰς τριάδα καὶ ὅτι εἰς τιμὴν τῆς τριάδος τρεῖς πατριάρχαι, τρεῖς ἱερεῖς, τρεῖς βασιλεῖς, τρεῖς ἀρεταὶ μνημονεύονται. Χθὲς ἡμῖν, ἀδελφοί, ὁ περὶ τῆς ἀτελευτήτου βασιλείας τοῦ Χριστοῦ λόγος ἐγένετο. Τοῦ ἡμετέρου λόγου ἐν ἀκμῇ μὲν γενομένου τῆς ἀκροάσεως, ἀρκοῦσαν δὲ δεδωκότος τοῖς ἀκροαταῖς τὴν ἀπόδειξιν- ἀρκοῦσαν δὲ λέγω οὐ πρὸς τὴν ἀξίαν τοῦ κηρυττομένου, ἀλλὰ πρὸς τὴν δύναμιν τοῦ κηρύττοντος· οὐδὲν γὰρ ἔστι τοιοῦτον οὔτε ἐπὶ γῆς οὔτε ἐν οὐρανῷ, ὃ δύναται ἐπαξίως τὴν πολυῦμνητον ὑμῆσαι τοῦ μονογενοῦς ἀξίαν· πολλὰ γὰρ τοῖς προφήταις προαναπεφώνηται περὶ τῆς τοῦ κυρίου θεοφανείας, πολλὰ τῷ νόμῳ τεθέσπισται, πολλὰ τοῖς ἀποστόλοις κεκήρυκται, πολλὰ τοῖς εὐαγγελισταῖς διηγόρευται, καὶ τῆς ἀξίας οὐδεὶς ἐφικέσθαι δεδύνηται. Εἰ δὲ τοσοῦτοι τοῦ ἀγίου πνεύματος ποταμοὶ ἀέννα καὶ καθαρὰ τὰ ρεῖθρα ἔχοντες ἐκένωσαν μὲν τὴν δύναμιν τὴν ἀνθρωπίνην, ἐπάξιον δὲ τῆς θείας δυνάμεως οὐδὲν ἐφθέγγαντο, ποῦ φανήσεται βραχυτάτη λόγου ψεκὰς τοσαύτης ἀξίας λόγου προκειμένης; Οὐ δύναται θνητὴ γλῶσσα ἐπαξίως ἀθάνατον ἀνυμνεῖν φύσιν, οὐ χωρεῖ λόγος ἀνθρώπων τὸν κοσμοποιὸν ἐπαξίως ἀνυμνῆσαι τοῦ θεοῦ λόγον. Τί οὖν· Κηρύττομεν ὅσον ἰσχύομεν, ἐπειδὴ ὅσον ὀφείλομεν οὐκ ἐπαρκοῦμεν. Ἐπὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων ἀγῶνων οἱ μὲν νικῶντες τοὺς στεφάνους κομίζονται, ἐπὶ δὲ τῶν περὶ θεολογίας πόνων οἱ ὁμολογοῦντες ἠτᾶσθαι τοὺς στεφάνους τῆς εὐγνωμοσύνης κομίζονται· ἠττηθῶμεν τοίνυν εἰπόντες καὶ μὴ κατακριθῶμεν σιωπήσαντες. Ἄλλ' ἐπειδὴ, τὸ μὲν γὰρ ἀτελευτήτον, φησὶν, ἐδείχθη τῆς βασιλείας, ὅτι παραδίδωσι τὴν βασιλείαν τῷ θεῷ καὶ πατρὶ, τουτέστι τὴν οἰκουμένην 152 τὴν ποτε βασιλευθεῖσαν τῇ ἁμαρτίᾳ, ὕστερον δὲ βασιλευομένην ὑπὸ τῆς χάριτος, καταλέλειπται δὲ ἀνεξέταστα τὸ Ὅταν ὑποταγῇ αὐτῷ τὰ πάντα, τότε αὐτὸς ὁ υἱὸς ὑποταγήσεται τῷ ὑποτάξαντι αὐτῷ τὰ πάντα, ἀναγκαῖον εἶπειν τὰ δυνατά, ἵνα μὴ ἡ ἡμετέρα σιωπὴ ὄλισθον κατασκευάσῃ τοῖς ἀγνώμοσιν. Εἰδέναι δὲ δεῖ πάντας ὑμᾶς, ἀδελφοί, ὅτι ἡμεῖς οὐχ ἐκόντες παραλελοίπαμεν, ἀλλ' ὡς ἐντελῆ τὸν λόγον καὶ ἐζητασμένον παραδεδωκότες ἀπὸ τῶν προλαβόντων ἐνομίσαμεν σεσαφηνῆσθαι καὶ τὸ ὑπολιμπανόμενον. Εἷς γὰρ σκοπὸς καὶ εἷς λόγος ὁ καὶ τὰ προλαβόντα λύων καὶ τὰ προκείμενα σαφηνίζων κατ' οἰκονομίαν τῷ ἀποστόλῳ ταῦτα λελέχθαι· καὶ ὡς περ ἐκεῖ τὸ παραδιδόναι τὴν βασιλείαν τῷ θεῷ καὶ πατρὶ πρὸς τὴν τοῦ κηρύγματος δύναμιν οὐ συμφωνεῖ, ἀλλ' ἡ λέξις ἐπιπολαίως εἰσάγεται διὰ τὴν ἀσθένειαν τῶν τὴν πολυθέον πλάνην ἐπανηρημένων-γάλα γὰρ ὑμᾶς ἐπότισα, οὐ βρῶμα-οὕτω καὶ νῦν τῷ αὐτῷ λόγῳ καὶ τοῦτο λέγεται. Πανταχοῦ γὰρ τῷ ἀποστόλῳ σκοπὸς δεῖξαι οὐδαμοῦ διαστασιάζουσιν τὴν θείαν φύσιν πρὸς ἑαυτὴν οὐδὲ τὸν υἱὸν ἀντιστατοῦντα τῷ πατρὶ κατὰ τὴν ἀσεβῆ τῶν Ἰουδαίων ὑπόληψιν· ἔλεγον γὰρ ὅτι Οὗτος οὐκ ἔστι παρὰ τοῦ θεοῦ, ὅτι τὸ σάββατον οὐ τηρεῖ. Μίαν οὖν εἰσάγει φύσιν ἀστασίαστον, μίαν ὁμόνοιαν, ἓνα λόγον, ἓν θέλημα, μίαν ἐξουσίαν, ἓνα θεὸν ἐν πᾶσιν, ἵνα τῆς πολυθέου πλάνης ἐκτέμῃ τὰ βλαστήματα. Ἀπεδείξαμεν γὰρ, ὡς μέμνηνται οἱ φιλόπονοι τῶν ἀκροατῶν, ὅτι ὁ αὐτὸς λόγος ὁ τῷ πατρὶ τὴν ἀξίαν προσμαρτυρήσας ταῖς αὐταῖς λέξεσι καὶ ταῖς συλλαβαῖς τὴν ἀξίαν κηρύττει τοῦ Χριστοῦ· καὶ ὡς περ ἐκεῖ εἶπεν· Ἴνα ἧ ὁ θεὸς τὰ πάντα ἐν πᾶσιν, οὕτως καὶ 153 ἐπὶ τοῦ μονογενοῦς· Ἄλλὰ τὰ πάντα ἐν πᾶσι Χριστός. Τί οὖν βούλεται τὸ Ὑποταγήσεται; Φάρμακον κατασκευάζει τῆς ἑλληνικῆς νόσου· οὐ δόγμα ἐκκλησιαστικὸν εἰσάγει,

ἀλλ' ὑπόνοιαν ἑλληνικὴν ἐκβάλλει. Εἰ δὲ δεῖ ἀπολύτῳ χρῆσασθαι λόγῳ, ὑποταγὴν λέγει τοῦ Χριστοῦ γινομένην τὴν διὰ τῆς ἐκκλησίας· ὅταν γὰρ ἡ ἐκκλησία ὑποταγῇ μηδὲν νόθον ἔχουσα μηδὲ κίβδηλον, ἀλλ' εἰλικρινῆ καὶ ἄνοθον προσφέρουσα τῷ θεῷ τὴν διάθεσιν, τότε αὐτῷ γνησίως ὑποταγήσεται. Βεβιασμένον, φησί, τὸ ῥῆμα καὶ οὐχ ἰκανὸν πείσαι τὸν ἀγνώμονα. Οὐκοῦν ἵνα μάθῃς, ὅτι ὅσα τοιαῦτα ἀνατίθεται τῷ Χριστῷ, τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπιθεωρεῖται τοῦ Χριστοῦ, αὐτὸν σοι παραστήσω μάρτυρα τὸν δεσπότην τῆς ἐκκλησίας· ἀλλὰ μικρὸν ἄνωθεν, ἵνα ἦ σαφῆ τὰ λεγόμενα. Ἔως ἦν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ κατὰ σάρκα Χριστὸς τὴν ἀνθρωπίνην οἰκονομίαν πληρῶν ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου σωτηρίας, ἐδιώκετο παρὰ Ἰουδαίων καὶ περιηλαύνετο παρὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς ἀληθείας ὁ σωτὴρ τῆς οἰκουμένης καὶ ὑπὸ τῶν ἀπολαυόντων τῆς εὐεργεσίας ἢ πηγῆς τῆς εὐεργεσίας ἠγνωμονεῖτο· ὅτε δὲ πᾶσαν ἐπλήρωσε τὴν οἰκονομίαν διὰ τοῦ πάθους, εἰς τοὺς οὐρανίους μετέστη χοροὺς τῷ μὲν σώματι μεθιστάμενος, τῇ δὲ ἀληθείᾳ τὰ πάντα πληρῶν· ἀναλαβὼν δὲ εἰς ὕψος ὅπερ ἐνεδύσατο σῶμα ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τῆς μεγαλωσύνης ἐν ὑψηλοῖς οὐχ οἶόν τινα ξένην καὶ ἄλλοτριαν δόξαν λαβῶν, ἀλλὰ τῷ θνητῷ σώματι τὴν τοσαύτην ἀξίαν περιτιθεῖς. Μετά γ' οὖν τὴν ἀνάληψιν καὶ τῶν παθῶν τὴν ἀπαλλαγὴν, μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐκείνην τὴν πολυῦμνητον καὶ τὴν εἰς οὐρανοὺς μετάστασιν ὑπὸ πάσης στρατιᾶς προσκυνούμενος τῆς ὑπερουρανίου, πάσης αὐτῷ ἀγγελικῆς δορυφορίας παρεστῶσης, οὐκοῦν οὔτε ἐν τοῖς θλιβομένοις ὧν οὔτε ἐν τοῖς διω154 κομένοις οὔτε ἐν τοῖς περιελαυνομένοις, ἐπειδὴ μεμνηνότες τὸν Παῦλον εἶδε κατὰ τῆς ἐκκλησίας, πολὺν πνέοντα τὸν θυμὸν κατὰ τῶν ἀγίων, φησί πρὸς αὐτὸν ὁ μηδαμοῦ διωκόμενος μετὰ τὸ πάθος, ἀλλ' ἐν τιμῇ τοσαύτῃ καὶ δόξῃ θεϊκῇ διάγων· Σαοὺλ Σαοὺλ, τί με διώκεις; Καὶ μὴν οὐ σὲ διώκω· τὴν γὰρ ἐν οὐρανοῖς ἔχεις προεδρίαν. Τί με διώκεις; Οἰκειοῦται τῆς ἐκκλησίας τὰ πάθη. Σαοὺλ Σαοὺλ, τί με διώκεις; Ὅρα, ὅτι ὁ διωγμὸς τῆς ἐκκλησίας ἐπιγράφεται τῷ Χριστῷ τῇ κεφαλῇ τῆς ἐκκλησίας; Ὡσπερ οὖν διωκομένης τῆς ἐκκλησίας ἑαυτὸν λέγει διώκεσθαι, οὕτω καὶ νῦν ὁ Παῦλος ὑποταττομένης τῆς ἐκκλησίας τὸν Χριστὸν λέγει ὑποτάσσεσθαι. Λάβε μοι καὶ ἑτέραν ἀπόδειξιν τοῦ λόγου· ἐπὶ γὰρ δύο καὶ τριῶν μαρτύρων σταθήσεται πᾶν ῥῆμα· οὐχ ὡς τῆς δεσποτικῆς φωνῆς προσδεομένης ἑτέρας μαρτυρίας, ἀλλ' ἐπειδὴ Χριστὸς λαλῶν τοῖς μὲν πιστοῖς πιστός, τοῖς δὲ ἀπίστοις ἀπίθανος τῇ μαρτυρίᾳ· οὐ τὴν δεσποτικὴν ὀχυροῦμεν φωνήν, ἀλλὰ τὴν αἰρετικὴν ἐπιστομιζόμεν ἀγνωμοσύνην. Παῦλος οὗτος παρ' αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ μαθὼν, ὅτι διωγμὸς ἐκκλησίας εἰς Χριστὸν ἀναφέρεται, εἰδὼς λοιπόν, ὅτι δὴ πᾶν ὅπερ ἂν ἡ ἐκκλησία πάθῃ εἰς Χριστὸν τὴν ἀναφορὰν ἔχει, καὶ αὐτὸς ἀκολουθῶν τοῖς ἴχνεσι τῶν βασιλικῶν λόγων λέγει που ἐν μιᾷ τῶν ἐπιστολῶν· Ἀνταναπληρῶ τὰ ὑστερήματα τῶν θλίψεων τοῦ Χριστοῦ. Ἔτι οὖν πάλιν Χριστὸς θλίβεται μετὰ τὸ ἀνελεθεῖν εἰς οὐρανοὺς; Ἄλλ' ὅρα τὸ ἐπαγόμενον· Ἀνταναπληρῶ τὰ ὑστερήματα τῶν θλίψεων τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ σαρκίμου ὑπὲρ τοῦ σώματος αὐτοῦ, ὃ ἐστὶν ἡ ἐκκλησία. Ὅρα, ὅπως οἰκειοῦται τῆς ἐκκλησίας τὰ πάθη καὶ τὴν τιμὴν ὁ Χριστός; Ἐτίμησας ἐκκλησίαν; Χριστὸν ἐτίμησας. Ἐδίωξας ἐκκλησίαν; Εἰ καὶ μὴ τῇ ὄψει, ἀλλὰ τῇ προαιρέσει 155 Χριστὸν ἐδίωξας. Ἐνόησον, ὅσος ὁ κίνδυνος τῶν τὴν ἐκκλησίαν λυπούντων, ὅσος ὁ στέφανος τῶν τὴν ἐκκλησίαν τιμώντων· ὁ ὑμᾶς ἀθετῶν ἐμὲ ἀθετεῖ, φησὶν ὁ σωτὴρ. Γνωρίζω τὴν φωνήν, ὧ δέσποτα, πατρικῆς ἀκολουθίας ἐχομένην· καὶ γὰρ ὁ πατὴρ τοιαῦτα περὶ τῶν ἀρχαίων αὐτοῦ προφητῶν ἐλάλει οἰκειούμενος τὴν ὕβριν τῶν δικαίων. Ὅτε γὰρ Ἀβιμέλεχ ὁ βασιλεὺς Φυλιστιεῖμ ἐλάμβανε τὴν Σάρραν τῷ Ἀβραάμ οὔσαν γυναῖκα, λέγει αὐτῷ ὁ θεός· Ἀπόδος τῷ ἀνδρὶ τὴν γυναῖκα, ὅτι προφήτης ἐστὶ καὶ προσεύξεται ὑπὲρ σου. Ὁ δὲ ἀπολογούμενός φησι· Κύριε, οὐκ ἤδειν, ὅτι γυνὴ αὐτοῦ ἐστίν· ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ τοῦτο ἐποίησα. Τί οὖν πρὸς αὐτὸν ὁ θεός; Κάγῳ ἤδειν, ὅτι ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ τοῦτο ἐποίησας· διὰ τοῦτο ἐφεισάμην σου τοῦ μὴ ἀμαρτάνειν εἰς ἐμέ.

Ἀποδέδεικται τοίνυν, ἀδελφοί, ὅτι πάντα τὰ τῆ ἐκκλησίᾳ ἐπιθεωρούμενα εἰς τὸν Χριστὸν τὴν ἀναφορὰν ἔχει. Λέγει τοίνυν ὁ ἀπόστολος· Ὑποταγῆσεται ὁ υἱός, τουτέστιν ἡ ἐκκλησία τῷ ὑποτάξαντι αὐτῷ τὰ πάντα. Ἄλλ' ἔστιν ἑτέρα ὁδὸς τῷ ἀγνωμονοῦντι. Τί γάρ; φησίν, ἡ ἐκκλησία γ' οὖν οὐχ ὑποτέτακται, ἀλλὰ τότε ὑποταγῆσεται μετὰ τὴν ἀνάστασιν; Ὁ αὐτός σοι καταλέγεται πρὸς τὴν ἀντιλογίαν ἔλεγχος, αἰρετικέ. Ὁ γὰρ Χριστός, εἶπέ μοι, οὐχ ὑποτέτακται νῦν κατὰ τὸν σὸν λόγον; Τὸ γὰρ Ὅταν ὑποταγῆ αὐτῷ τὰ πάντα, τότε ὑποταγῆσεται καιρὸν εἶχεν ἄν, εἰ ἐν τῷ παρόντι· οὐκ ἦν ὑποτεταγμένος· εἰ δὲ κατὰ τὸν σὸν λόγον, αἰρετικέ, πάντοτε ἔστιν ἐν ὑποταγῇ καὶ οὐδέποτε ἀνθίσταται τῷ πατρὶ, περιττὸν τὸ Ὅταν ὑποταγῆ αὐτῷ τὰ πάντα, τότε ὑποταγῆσεται· διὰ μυρίων λέξεων προφέρεις αὐτῷ τὴν ὑποταγὴν καὶ εἰς ἕτερον καιρὸν ταμιεύῃ πάλιν δευ156 τέραν αὐτοῦ ὑποταγῆν; Ἐὰν ἀκούσης τοῦ Χριστοῦ λέγοντος· Οὐκ ἦλθον ποιῆσαι τὸ θέλημα τὸ ἐμὸν, ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με, εὐθὺς προφέρεις τὸ κέρας τῆς ἀσεβείας καὶ λέγεις· Ὁρᾶς, ὡς ὑποτέτακται τῷ πατρὶ; Ἐὰν ἀκούσης αὐτοῦ λέγοντος· Ἐγὼ ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐ λαλῶ, ὁ πατήρ μοι ἐντολήν ἔδωκε, τί εἶπω καὶ τί λαλήσω, εὐθὺς ἐπιλαμβάνῃ τῆς λέξεως διῆσχυριζόμενος, ὡς αὐθεντίαν Χριστὸς οὐκ ἔχει, ἀλλ' ὑποτέτακται. Ἐὰν ἀκούσης αὐτοῦ λέγοντος· Ἐγὼ οὐδένα κρίνω, ἔστιν ὁ ζητῶν καὶ κρίνων, εὐθὺς ἀρπάζεις διὰ τῆς λέξεως τὴν ὑποταγῆν. Διὰ πάντων τοίνυν δεικνύς αὐτὸν ὑποτεταγμένον, τίνος ἔνεκεν ἀγνωμονοῦσαν εἰσάγεις ὑπόθεσιν καὶ λέγεις· Ἀκολουθῶ τῇ λέξει καὶ οὐ τῇ ἐννοίᾳ, ὅτι τότε ὑποταγῆσεται ὁ πάντοτε ὑποτεταγμένος; Τί οὖν βούλεται ἡ ἔννοια; Πανταχοῦ σκοπὸς τῷ ἀποστόλῳ τὴν πολυθεὸν ἀφανίσαι πλάνην καὶ τὴν στάσιν τῆς ἀστάτου φύσεως ἐκβαλεῖν καὶ τὴν ὑπόνοιαν τῶν κακῶς νοούντων ἐξορίζειν. Δείκνυσι τοίνυν ὑποταγῆν οὐ βεβιασμένην, οὐκ ἠναγκασμένην, οὐ δουλοπρεποῦσαν, ἀλλὰ τὴν ὁμόνοιαν τῆς ἀξίας ἀρμόζουσαν. Ἄλλὰ μηδὲν σε, ἀδελφέ, ἐπιλάβῃ τῶν προειρημένων ὅτι Ἀπ' ἐμαυτοῦ τοῦτο οὐ λαλῶ, ἐντολήν μοι δέδωκεν ὁ πατήρ, τί εἶπω καὶ τί λαλήσω· φοβοῦμαι, μὴ τὰ κατὰ τῶν αἰρετικῶν ἀγωνιστικῶς λεγόμενα εἰς δόγμα ἐκλάβῃς ἐκκλησιαστικὸν παραγραψάμενος τὴν ἔννοιαν τοῦ κηρύγματος. Ὡςπερ ὁ λόγος ἡμῖν τῇ προτέρᾳ διῆσχυριζέτο περὶ τῆς ἀποστολικῆς ἐννοίας ἀπολογούμενος, ὅτι οὐ πάντα δογματικῶς κηρύττουσιν οἱ ἀπόστολοι, ἀλλὰ τὰ μὲν δογματικῶς, τὰ δὲ οἰκονομικῶς ὑποτίθενται, οὕτως εὕρισκω καὶ αὐτὴν τὴν πηγὴν τῆς ἀληθείας τὸν δεσπότην τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν οὐ πρὸς τὴν ἀξίαν τὴν ἑαυτοῦ δογματικῶς φθεγγόμενον, ἀλλ' 157 οἰκονομικῶς πρὸς τὴν ἀσθένειαν τοῦ λαοῦ συγκατιόντα. Ἄρα γάρ, εἶπέ μοι ἀδελφέ, ὅταν λέγῃ ὁ τῆς ἀληθείας δεσπότης· Ἐὰν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, ἡ μαρτυρία μου οὐκ ἔστιν ἀληθής, ἀκολουθήσω τῇ λέξει· Ἀκολουθήσω τῷ ῥήματι; Ὑβρίσω τὴν ἀξίαν διὰ τὴν οἰκονομίαν; Ἄλλ' οὐδὲ βουλομένῳ μοι ἀγνωμονεῖν συγχωρεῖ μοι ὁ δεσπότης· ἀποκλείσει γάρ μου τὴν κακὴν ἔννοιαν, ἐὰν κακῶς ἀκολουθήσω τῇ λέξει, κάμου τῆς φωνῆς ἐπιλαμβάνεται ὡς ἄλλως θεολογούσης τὰ ἅγια, ὡς ἀπλῶς συγχεούσης καὶ ὑβρίζουσας τὴν ἀξίαν· ἐπειδὴ, φησί, συγκατέβην τοῖς Ἰουδαίοις καὶ εἶπον ὅτι Ἐὰν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, οὐκ ἔστιν ἡ μαρτυρία μου ἀληθής, ἤρπασας τὴν λέξιν εἰς βλασφημίαν; Οὐκ ἤκουσάς μου ἀλλαχοῦ λέγοντος· Κἂν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, ἡ μαρτυρία μου ἀληθής ἐστίν· Τί οὖν, ἀδελφοί; Ἐναντία ἑαυτῇ προφέρει ἡ ἀλήθεια; Μὴ γένοιτο· ἀλλ' ἑτέρως μὲν πρὸς τοὺς συντρόφους τῆς ἀληθείας, ἑτέρως δὲ πρὸς τοὺς ἀπεσοχισμένους τῆς ἀληθείας φθέγγεται οὐκ αὐτὴ μεταβαλλομένη, ἀλλὰ πρὸς τὰς προαιρέσεις ἀρμοζομένη. Διὰ τί οὖν λέγει Ἰουδαίοις· Ἐγὼ ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐ λαλῶ, ὁ πατήρ μοι ἐντολήν δέδωκε, τί εἶπω καὶ τί λαλήσω; Ἐπειδὴ ἐνόμισαν αὐτὸν ἐχθρὸν εἶναι τῷ μωσαϊκῷ νόμῳ καὶ ὑπεναντία διατάττεσθαι τῷ πατρὶ τῷ διὰ τοῦ νόμου τὸ σάββατον τιμῶντι καὶ ἐδόκει εἰς ὄψιν ἀντιπολιτεύεσθαι ἢ νέα διαθήκη τῇ παλαιᾷ καταστάσει· βουλόμενος οὖν δεῖξαι, ὡς οὐκ ἀντιπολιτεύεται τῷ θεῷ οὐδὲ ἐναντίον

κηρύττει τῷ νόμῳ, λέγει, Ἐγὼ ἀπ' ἑμαυτοῦ οὐ λαλῶ, ὡς ὑμεῖς ὑπονοεῖτε, ἀλλ' αὐτός μοι ἐντολήν ἔδωκεν ὁ παρ' ὑμῶν προσκυνούμενος, μονονουχὶ διδασκῶν αὐτούς, ὅτι ἐὰν αὐτὰ παραγράψησθε, οὐ τὴν ἐμὴν διδασκαλίαν παραγράφεσθε, ἀλλὰ τῷ παρ' ὑμῖν ὁμολογουμένῳ θεῷ προσκρούετε· 158 ἐπεὶ, ἀδελφοί, οὕτως οἰκτρῶς, οὕτως ταπεινῶς, οὕτως χαμαιπετῶς ἐκλαμβάνω τοῦ Χριστοῦ τὸν λόγον, ὡς ἐν δουλικῇ τάξει παραλαμβάνειν τὴν φωνὴν λέγουσαν· Ἀπ' ἑμαυτοῦ οὐδὲν ποιῶ, ὁ πατήρ ἐντολὰς μοι δέδωκε, τί εἶπω καὶ τί λαλήσω· ἀλλ' ὄρα, εἰς ὅσον βάθος ἀσεβείας ἔρχομαι οὕτως ὑπολαμβάνων; Ποιῶ γὰρ αὐτὸν οὐ μόνον τοῦ πατρὸς κατώτερον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀποστόλων ἐλάττονα· καὶ ὅπως, ἄκουε. Παῦλος λέγει· Περὶ δὲ τῶν παρθένων ἐπιταγὴν κυρίου οὐκ ἔχω, γνώμην δὲ δίδωμι. Παῦλος ἄνευ ἐπιταγῆς φθέγγεται, ὁ Χριστὸς οὐδὲν λαλεῖν ἀφ' ἑαυτοῦ δύναται; Περὶ δὲ τῶν παρθένων ἐπιταγὴν κυρίου οὐκ ἔχω, γνώμην δὲ δίδωμι. Παύλῳ ἐπιτρέπεις καὶ ἄνευ ἐπιταγῆς γνωμοδοτεῖν, Χριστὸν δὲ ἀποκλείεις ὑπὸ ζυγὸν δουλείας καὶ τῇ λέξει ἀκολουθεῖς τῇ λεγούσῃ· Ἀπ' ἑμαυτοῦ οὐδὲν λαλῶ; Εἶτα οὖν, ὡς ἔφθην εἰπὼν, ὅτι ἄλλως τοῖς συντρόφοις τῆς ἀληθείας διαλέγεται, ἄλλως τοῖς ἀπεσχοινοισμένοις, μὴ γὰρ Ἰουδαῖοι ὑπενόουν αὐτὸν εἶναι υἱὸν θεοῦ; Μὴ γὰρ Ἰουδαῖοι εἰς ἔννοιαν ἐλάμβανον θεὸν λόγον; Οὐκ ἤκουσας, οἷα περὶ αὐτοῦ φασιν; Οὗτος ὁ ἄνθρωπος οὐκ ἔστι τοῦ θεοῦ, ὅτι τὸ σάββατον οὐ τηρεῖ. Ἄνθρωπον θεοῦ οὐχ ὑπελάμβανον, καὶ ἀξίαν μονογενοῦς ἐνενόουν; Ἐλεγον γ' οὖν πάλιν οἱ αὐτοὶ περὶ τοῦ σωτήρος· Οἶδαμεν, ὅτι οὗτος ἁμαρτωλὸς ἐστίν, ὅτι τὸ σάββατον οὐ τηρεῖ· περὶ ἁμαρτωλοῦ δόξαν ἔχοντες καὶ περὶ ἀνθρώπου ἀπεσχοινοισμένου ἀληθείας, ὅλως θεότητος κἂν εἰς τὴν τυχοῦσαν φαντασίαν ἐχώρουν; Πρὸς μὲν τοὺς οὕτω διακειμένους ὑποβαίνων τῇ φωνῇ καὶ διδασκῶν αὐτούς, μὴ ἀντιλέγειν τῷ φαινομένῳ σχήματι νομιζομένῳ κατ' αὐτούς διεστάναι τῆς τοῦ θεοῦ βουλή, ἔλεγεν· Ἀπ' ἑμαυτοῦ οὐ λαλῶ, αὐτός μοι ἐντολήν δέδωκε, τί εἶπω καὶ τί 159 λαλήσω· πρὸς δὲ τοὺς υἱοὺς τῆς πίστεως ὅρα πῶς ἀποτίθεται τὴν ὑποπίπτουσαν φωνήν, ἐνδύεται δὲ αὐθεντίαν τῆς θεϊκῆς ἀξίας καὶ λέγει· Ἠκούσατε, ὅτι ἐρρήθη τοῖς ἀρχαίοις· Οὐ μοιχεύσεις· ὁ ἰδὼν τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον εἰς τὸ ἐπιθυμῆσαι ἤδη ἥμαρτεν· ἐγὼ δὲ λέγω. Ὅρα, ὅπως ὅπου πιστός, γυμνὴ αὐθεντία, ὅπου ὑποπτος ἀκροατῆς, ἐσχηματισμένη πρὸς οἰκονομίαν ἢ διδασκαλία; Παιδὸς δὲ μικροῦ ἐν τῷ ὄχλῳ θλιβέντος εἶπεν· Ἐπιφύεται πάντοτε τῇ ἀκροάσει τοῦ θείου λόγου ταραχή· Ὁ γὰρ ἐχθρὸς τῶν ψυχῶν ὁ διάβολος, ἐπειδὴ βλέπει τὸν λόγον κατὰ τῆς ἑαυτοῦ πλάνης ἠκονημένα τὰ βέλη πέμποντα, συνεχῶς ἐπιθολοῖ τοὺς ἀκροατάς, ἵνα διαφεύγῃ τὸν ἔλεγχον τῆς ἀληθείας. Εὐτυχὸς τις νέος ἐθόλωσε τὴν Παύλου διδασκαλίαν καὶ ἐνταῦθά τις νέος ἐθόλωσε τοῦ λαοῦ τὴν ἀκροάσιν, ἵνα πλεον γυμνάσῃ τῶν ἀκροατῶν τὴν πρόθεσιν· ἡμεῖς δὲ, ἀδελφοί, τῶν κυμάτων τὴν ζάλην φεύγοντες ἐπὶ τὸν εὐδίων λιμένα τῆς ἀληθείας τὸ σκάφος ὀρμήσωμεν. Οὐ γὰρ βούλομαι τὴν παρέκβασιν μηκύνουσαν ἐμποδίσει τοῖς προκειμένοις. Ὅπου ὑποπτος ἀκροατῆς, ἐσχηματισμένη πρὸς οἰκονομίαν ἢ διδασκαλία, ὅπου ἀληθὴς σύντροφος τῆς εὐσεβείας, γυμνὴ ἢ αὐθεντία· πρὸς Ἰουδαίους λέγει· Ἀπ' ἑμαυτοῦ οὐδὲν λαλῶ· πρὸς τοὺς οἰκείους τῆς πίστεως· Ἠκούσατε, ὅτι ἐρρήθη τοῖς ἀρχαίοις· Οὐ μοιχεύσεις. Ἐγὼ δὲ λέγω. Τὸ Ἐγὼ τὴν αὐθεντίαν δείκνυσι τοῦ λαλοῦντος· πανταχοῦ γὰρ τὸ Ἐγὼ αὐθεντίαν μαρτυρεῖ τῷ λέγοντι, ὡς ὅταν λέγῃ· Ἐγὼ εἰμι, ἐγὼ εἰμι, καὶ ἕως ἂν καταγῆρασητε, ἐγὼ εἰμι. Καὶ πάλιν πρὸς Ἰουδαίους λέγει· Οὐκ ἤλθον ποιῆσαι τὸ θέλημα 160 τὸ ἐμόν, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με. Ἡ γενομένη σήμερον τῶν εὐαγγελίων ἀνάγνωσις λύει τὴν ἀπορίαν τῆς αἰρετικῆς ὑπονοίας. Ὅτε γὰρ ὁ λεπρὸς αὐτῷ προσῆλθεν ἐκεῖνος ὁ τὸ σῶμα λεπρός, τὴν δὲ ψυχὴν λαμπρός, λέγει αὐτῷ· Κύριε, ἐὰν θέλῃς, δύνασαί με καθαρῖσαι. Ἐνταῦθα ζήτησον τὸν κανόνα τῶν αἰρετικῶν· ἐχρῆν τοίνυν ἀκόλουθα τῆς ἑαυτοῦ φωνῆς εἰπεῖν· Οὐ θέλω ἐγώ, θέλει ὁ πατήρ, καθαρῖσθητι· οὐκ ἤλθον γὰρ

ποιῆσαι τὸ θέλημα τὸ ἐμόν, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με· οὐκ ἤκουσάς μου λέγοντος· Οὐκ ἦλθον ποιῆσαι τὸ θέλημα τὸ ἐμόν; Εἰ τοίνυν βιάζει θέλημα ὑποκείμενον ἐξουσία–κατὰ τὸν τῶν ἀσεβῶν λόγον–διὰ τί δὲ ἀθθεντίαν ἀπαιτεῖς παρὰ τοῦ ὑποκειμένου τῆ τοῦ πατρὸς ἀθθεντία; Ἄλλ' οὐδὲν τούτων ὁ σωτὴρ εἶπε πρὸς τὸν γνησίως αὐτῷ προσελθόντα, ἀλλ' ἀποδεξάμενος αὐτοῦ τὸ εἰλικρινὲς τῆς πίστεως εἰλικρινῆ καὶ γνησίαν αὐτῷ δίδωσι τὴν σωτηρίαν· προσῆλθες ἐμοὶ πιστῶς, δέχου πιστῶς τὸ φάρμακον· θελήματι τῷ ἐμῷ ἐπιγράφεις τὴν εὐεργεσίαν, ἐκ τοῦ θελήματός μου κομίζου τὴν σωτηρίαν. Κύριε, ἐὰν θέλῃς, δύνασαι με καθαρῶς· θέλω, καθαρῶς. Μὴ ἔστηκε τοῖς αἰρετικοῖς τῆς ἀσεβείας ὄρος; Ὁρᾷς, ὅτι λόγῳ ὑπόκειται, ἐξ οἰκείου δὲ θελήματος ἀθθεντεῖ; Ταῦτα δὲ ὅταν εἶπω, οὐκ ἀπεσοχισμένον εἰσάγω τοῦ υἱοῦ τὸ θέλημα τοῦ πατρικοῦ θελήματος. Ὁ γὰρ ἐὰν εἴπῃς βούλημα τοῦ υἱοῦ, βούλημα λέγεις πατρός, καὶ ὅπερ ἂν λέγῃς βούλημα πατρός, ἀθθεντίαν κηρύττεις υἱοῦ, καὶ ἐὰν εἴπῃς ἀθθεντίαν τοῦ υἱοῦ, τὴν ἐξουσίαν δηλοῖς τοῦ ἁγίου πνεύματος· μία γὰρ ἡ ἐξουσία, ἀμέριστος ἡ βασιλεία. Ἄλλὰ παρήκας, φησί, τὸν περὶ πνεύματος λόγον· ἐγὼ γὰρ ἐκ τῆς ἀποστολικῆς φωνῆς εὐρίσκω τὸ πνεῦμα ὑποτεταγμένον τῷ Χριστῷ· 161 εἶπε γὰρ ὁ Παῦλος· Ὅταν δὲ εἴπῃ, ὅτι πάντα αὐτῷ ὑποτάσσεται, δηλόν, ὅτι ἐκτὸς τοῦ ὑποτάξαντος αὐτῷ τὰ πάντα· εἰ δὲ ἐκτὸς τοῦ ὑποτάξαντος, οὐκοῦν τὸ πνεῦμα ὑποτάσσεται; Μόνον γὰρ τὸν πατέρα εἶπε μὴ ὑποτετάχθαι τῷ Χριστῷ. Τὸ Πάντα τὴν κτίσιν δηλοῖ, οὐ τὴν ἄκτιστον φύσιν ὑβρίζει. Περὶ ὑποταγῆς ἐχθρῶν διαλέγεται· Ἐσχατος ἐχθρὸς καταργεῖται ὁ θάνατος. Τί οὖν ἐν τῇ τῶν ὑποτεταγμένων ἐχθρῶν χώρα τιθεῖς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον; Μὴ γὰρ ὑποταγὴν τῶν φίλων ὁ πατὴρ εἰσήγαγε; Μὴ γὰρ ὑποταγῆς ἀγγέλων ἐμνημόνευσε; Μὴ γὰρ ὑποταγῆς ἀρχαγγέλων ἤψατο; Ὑποταγῆς ἐχθρῶν. Ἐσχατος ἐχθρὸς καταργεῖται ὁ θάνατος. Ἐν τοῖς ὑποτεταγμένοις ἐχθροῖς οὐκ ἔστι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. Εἰ ἡμεῖς οἱ πιστοὶ πιστεύοντες ἐν Χριστῷ συμβασιλεύσομεν, τὸ δὲ πνεῦμα τὸ ἅγιον οὐδὲ τῆς αὐτῆς ἀξίας τεύξεται τοῖς ὑπηκόοις; Ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ τοῦ σωτῆρος καθήσονται υἱοὶ Ζεβεδαίου, Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης, καὶ ὁ χορὸς τῶν ἀποστόλων ἐπὶ δώδεκα θρόνων, τὸ δὲ πνεῦμα ἔσται περὶ τὸ ὑποπόδιον μετὰ τῶν ὑποτεταγμένων; Ἀπόστητε τῆς ἀσεβείας. Περὶ τῆς κτίσεως ὁ λόγος, ἄνθρωπε, οὐ περὶ τῆς ἀκτίστου φύσεως, οὐ περὶ τῆς προσκυνητῆς ἀξίας. Καὶ ἵνα ἀκριβῆ λάβῃς καὶ ἐξητασμένον εὐσεβείας λόγον, ἐνόησον, ὡς ὁ μακάριος Δαυὶδ ὑμνοῦντα τὸν χορὸν τῆς κτίσεως εἰσάγων φησίν· Αἰνεῖτε τὸν κύριον ἐκ τῶν οὐρανῶν, αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν τοῖς ὑψίστοις καὶ τὰ ἐξῆς, ἄγγελοι, δυνάμεις, οὐρανοὶ τῶν οὐρανῶν καὶ τὸ ὕδωρ τὸ ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν. Μὴ ἐμνημόνευσε πνεύματος; Μὴ τὴν ἄκτιστον φύσιν τῆ κτίσει συγκατηρίθμησεν; Οἱ τρεῖς παῖδες οἱ περὶ τὸν Ἀνανίαν ἐν τῇ καμίνῳ εἰσήγαγον καὶ αὐτοὶ τὴν χοροστασίαν τῆς κτίσεως, 162 Ὑμνεῖτε, λέγοντες, ἄγγελοι κυρίου, οὐρανοὶ κυρίου, δυνάμεις κυρίου, ἥλιος καὶ σελήνη καὶ τὰ ἐξῆς. Μὴ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐμνήσθησαν; Μὴ τῆ κτίσει τὸν ἄκτιστον συγκατηρίθμησεν; Ὁ Παῦλος πάλιν μερίζων τὰ ἀόρατα ἀπὸ τῶν ὁρωμένων λέγει πῶς διδάσκων· Ὅτι ἐν Χριστῷ ἐκτίσθη τὰ πάντα τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, τὰ τε ὄρατα καὶ τὰ ἀόρατα, καὶ εὐθέως ἀριθμεῖται τὰ ἀόρατα λέγων· Εἴτε θρόνοι, εἴτε ἀρχαί, εἴτε ἐξουσίαι, εἴτε κυριότητες. Ἐπειδὴ γὰρ τὰ μὲν ὁρώμενα ἅπαντα ὡμολογημένην ἔχει τὴν δουλείαν, ἐν δὲ τοῖς ἀόρατοις ἀγγέλοις καὶ δυνάμεσι καὶ πνεῦμα ἅγιον καὶ υἱὸς καὶ πατὴρ, ἵνα μὴ ἀγνοῖα τῆς τῶν οὐρανῶν διακοσμῆσεως ὑπὸ ζυγὸν δουλείας ἐλκύσῃς τὸ δεσποτικὸν ἀξίωμα τοῦ θείου πνεύματος, τὰ μὲν ὁρώμενα οὐ διαίρει οὐδὲ λέγει· Εἴτε ἥλιος, εἴτε σελήνη, εἴτε ἄστρα, πάντα δοῦλα· ταῦτα γὰρ ὡμολογουμένην ἔχει τὴν κατάστασιν, ὅτι τὰ σύμπαντα δοῦλα σά· ἐπειδὴ ἐν τοῖς ἀόρατοις ἦσαν ἀρχαί καὶ ἄγγελοι, ἦν δὲ ἀόρατον καὶ τὸ προσκυνητὸν πνεῦμα, ἵνα μὴ τις αὐτὸ συμπεριλάβῃ τοῖς ἀόρατοις, ἀπαριθμεῖται τὰ πάντα ἄνω, ἵνα ἐκβάλῃ τοῦ οἰκετικοῦ τάγματος τὸν κύριον,

ἀπαριθμείται τὰ προσκυνούοντα, ἵνα ἀφορίσῃ τὸ προσκυνούμενον, εἴτε θρόνοι, εἴτε ἄρχαί, εἴτε ἐξουσίαι· οὐκ εἶπεν· Εἴτε πνεῦμα. Ἄλλ' ἔλθωμεν εἰς τὸ προκειμένον. Ἐὰν θέλῃς, κύριε, δύνασαί με καθαρῖσαι. Εἶδεν ὁ λεπρὸς τὴν πηγάζουσαν εὐεργεσίαν, εἶδε βρύουσαν τὴν σωτηρίαν, εἶδε πολλοὺς κακῶς ἔχοντας καὶ δαιμονιζομένους περιεστοιχισμένους τὴν πηγὴν τῆς σωτηρίας καὶ ἀποτίθεται τὸν μερισμὸν τῆς διανοίας ὁ λεπρὸς μὲν τὸ σῶμα, καθαρὸς δὲ τῇ ψυχῇ· οὐ γὰρ μεμέριστο ἡ ψυχὴ χρώμασι διαφοροῖς· ὡςπερ γὰρ ἀηδὴς ἢ λέπρα ἐν 163 σώματι μερίζουσα τὴν χροάν, οὕτω ἀηδὴς ἐν ψυχῇ διπλὴ καρδίᾳ μεριζομένη πρὸς πίστιν καὶ ἀπιστίαν· ὅσην φέρει ἀηδίαν ὅψει ἢ λέπρα ὀφθαλμοῖς ἀνθρώπων, τοσαύτην φέρει ἀηδίαν ὀφθαλμοῖς θεοῦ μεμερισμένη ψυχῇ· διὰ τοῦτό φησιν ἢ γραφή· Οὐαὶ καρδίᾳ δισσῇ καὶ ψυχῇ παρειμένη καὶ ἀμαρτωλῶ βαίνοντι ἐπὶ δύο τρίβους. Ἄλλ' οὖν τοῦ προκειμένου πάλιν ἐχώμεθα. Θέλω, καθαρῖσθητι. Ὡ τοῦ θαύματος. Θέλω, καθαρῖσθητι. Ἔστιν, ἀδελφοί, ῥῆμα πολλάκις ἐξ αὐθεντίας, πολλάκις δὲ καὶ ἀπὸ ἀλαζονείας προφερόμενον· τὸ μὲν οὖν ἀποφθέγγεσθαι καὶ τοῦ τυχόντος, τὸ δὲ ἔργον ἀκολουθῆσαι τῇ αὐθεντίᾳ μόνου τοῦ δυναμένου. Εἰ τοίνυν εἶπε· Θέλω, καὶ οὐκ ἠκολούθησε τὸ ἔργον, ἀλαζονεία ἦν· νῦν δὲ τῇ φωνῇ ἔργον ἠκολούθησε· καὶ τὸν λόγον μὴ δυσώπει, τὸ ἔργον αἰδέσθητι. Βλέπε, ὅση διαφορὰ ἀναμέσον παλαιοῦ νόμου καὶ καινῆς χάριτος πρὸς πᾶσαν κατάστασιν. Μωϋσῆς ἐκ τοῦ ὄρους κατελθὼν πρώτη νομοθεσία καὶ πρώτῳ νόμῳ κελεύει τοὺς λεπροὺς ἀφορίζεσθαι τῆς παρεμβολῆς· Χριστὸς κατελθὼν ἐκ τοῦ ὄρους λεπρὸν εὐθέως καθαίρει. Ὁ μὲν γὰρ τὰ πάθη ἐξορίζει, ὁ δὲ τὰ πάθη θεραπεύει. Ἀνῆλθε Χριστὸς εἰς ὄρος, ἀνῆλθε καὶ Μωϋσῆς· ὁ μὲν ἵνα λάβῃ, ὁ δὲ ἵνα δῶ νόμον. Ἀνῆλθε Μωϋσῆς καὶ εὔρε τὸ ὄρος πεπληρωμένον σαλπίγγων, νεφέλης, βροντῶν, ἀστραπῶν, θυέλλης, γνόφου, οὐκ ἐπειδὴ ταῦτα ἔπρεπε τῇ δόξῃ τοῦ ἐπιφανέντος, ἀλλ' ἐπειδὴ ταῦτα ἐπαιδαγώγει τὸν λαὸν εἰς εὐλάβειαν· ἢ δὲ χάρις, ἀδελφοί, τοῦ Χριστοῦ ἀποτίθεται τὸν φόβον, ἐκβάλλει τὴν δουλείαν· οὐ γὰρ ἐλάβομεν πνεῦμα δουλείας πάλιν εἰς φόβον, ἀλλ' ἐλάβομεν πνεῦμα υἰοθεσίας. Καὶ Μωϋσῆς μὲν δέδωκε δέκα ἐντολάς, Ἰησοῦς δὲ ὁ δεσπότης Μωϋ164 σέως ἐννέα μακαρισμοὺς. Ὅσοι τῶν γραφῶν ἔμπειροι, ἴσασι τὴν ἀψευδίαν τῶν εἰρημένων. Πρῶτος μακαρισμὸς· Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Μακάριοι οἱ πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται. Μακάριοι οἱ πραεῖς, ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσι τὴν γῆν. Μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται. Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται. Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν θεὸν ὄψονται. Μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ θεοῦ κληθήσονται. Μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Μακάριοί ἐστε, ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσι καὶ εἴπωσι καθ' ὑμῶν πᾶν πονηρὸν ῥῆμα ψευδόμενοι. Διὰ τί οὖν ὁ νόμος ἔχει δέκα ἐντολάς, ἢ δὲ χάρις ἐννέα μακαρισμοὺς; Ὁ ἀριθμὸς τῶν δέκα ἐντολῶν ἰσάριθμὸς ἐστὶ ταῖς πληγαῖς ταῖς κατὰ τῶν Αἰγυπτίων· δέκα πληγαὶ κατὰ Αἰγυπτίων σωφρονίζουσαι τὴν ἀλαζονείαν, δέκα ἐντολαὶ τῷ λαῷ παιδεύουσαι τὴν ἀναισθησίαν· καὶ αὐτὸ δὲ τὸ στοιχεῖον, ἀδελφοί, δι' οὗ ὁ ἀριθμὸς τῶν δέκα γράφεται, τὸ ἰῶτα λέγω, ῥάβδου ἔχει σχῆμα καὶ τύπον· ῥάβδος γὰρ ἦν παιδεύουσα καὶ Αἰγυπτίους καὶ τὸν λαόν. Ἰησοῦς δὲ ὁ κύριος ἡμῶν δίδωσιν ἐννέα μακαρισμοὺς ἀπὸ τριπλῆς τριάδος τρίπλοκον ἐργασάμενος τῶν μακαρισμῶν τὸν στέφανον· ἐπειδὴ, ἀδελφοί, ἢ προσκυνητὴ τριάς, τὸ βασιλικὸν ἀξίωμα, ἢ ἄχραντος φύσις, ἢ ἀδέσποτος δεσποτεία ἐν τῇ τριάδι τὴν δόξαν ἔχει, καὶ τὸ κήρυγμα τιμᾶ ὁ θεὸς ἐπὶ γῆς καὶ τῶν ἀρετῶν τὸν ἀριθμὸν, ὅταν ἰσάριθμος ἦ τῇ ἀγία τριάδι. Οἷόν τι λέγω· πολλοὶ πατριάρχαι· καὶ ὁ θεὸς τῶν πατριαρχῶν ἑαυτὸν λέγει θεόν· Ἐγὼ ὁ θεὸς Ἀβραάμ 165 καὶ ὁ θεὸς Ἰσαὰκ καὶ ὁ θεὸς Ἰακώβ· οὐχ ὅτι Μωϋσέως οὐκ ἦν θεὸς ἢ ὅτι Ἰωσήφ οὐκ ἦν θεός· πάντων γὰρ θεὸς τῶν ἐπικαλουμένων αὐτὸν ἐν ἀληθείᾳ· ἀλλὰ τιμᾶ ὡςπερ ἐν εἰκόνι τοῖς ἐπιγείοις τὰ

οὐράνια. Τρεῖς πατριάρχαι εἰς τιμὴν τριάδος· τρεῖς ἀρεταὶ εἰς τιμὴν τριάδος· νυνὶ δὲ μένει τὰ τρία ταῦτα, πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη. Εἰς τρία διήρηται ἡ κτίσις, εἰς τάξιν ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων. Εἰς τρία τέμνονται χρόνοι, εἰς τὰ παρεληλυθότα καὶ ἐνεστῶτα καὶ μέλλοντα. Καὶ ὡς περ πολλοὶ πατριάρχαι, ἡ δὲ τριάς ἤρκεσεν εἰς δοξολογίαν τοῦ πνεύματος, οὕτω πολλῶν ὄντων ἱερέων τριάδα ἱερέων ἐπιλέγεται· Μωϋσῆς καὶ Ἀαρὼν ἐν τοῖς ἱερεῦσιν αὐτοῦ καὶ Σαμουήλ. Πολλοὶ βασιλεῖς, πολλοὶ ἱερεῖς, καὶ τρεῖς οἱ μνημονούμενοι· Πλὴν γὰρ Δαυὶδ καὶ Ἐζεκιου καὶ Ἰωσίου, φησὶν ἡ γραφή, πάντες ἤμαρτον. Ἐν καμίνῳ τρεῖς παῖδες· μετὰ Χριστοῦ εἰς τὸ ὄρος Πέτρος, Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης. Πολλοὶ ἐν οὐρανῶ ἄγγελοι, καὶ τρεῖς ἐπιφαίνονται τῷ Ἀβραάμ. Πᾶσαι αἱ ἡμέραι θεοῦ, καὶ τρεῖς ὑπηρετοῦσι τῷ μυστηρίῳ Χριστοῦ· τρεῖς ποῖαι; Λάβε τὸν Ἰσαὰκ ὃν ἠγάπησας τὸν υἱὸν σου τὸν μονογενῆ καὶ πορεύου εἰς ἓν τῶν ὁρέων· καὶ ἐπορεύθη Ἀβραάμ τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας, ἵνα ὁμοῦ δεῖξη καὶ τὸ μυστήριον· Ὡς περ γὰρ ἐκ θανάτου ζῶντα παρέλαβε τὸν Ἰσαὰκ· καὶ ὅπως, ἄκουε. Ἄφ' οὐπὲρ ἐκεῖνος εἰς θυσίαν παρελήφθη, τῷ πατρὶ ἀπέθανεν· οὐ γὰρ ἡ ἀπόβασις τοῦ ἔργου, ἀλλ' ἡ πρόθεσις κυροῖ τὸ ἐπάγγελμα. Νενέκρωτο Ἰσαὰκ τῷ πατρὶ ὅσον εἰς τὴν πρόθεσιν· τρίτη ἡμέρα, καὶ ἀπεδόθη ζῶν εἰς τύπον τῆς ἀναστάσεως. Ἠδύνατο καὶ Ἰωνᾶς ποιῆσαι ἐν τῇ θαλάσῃ πολλὰς ἡμέρας, ἀλλ' οὐ ποιεῖ ἢ μόνον τὰς τρεῖς, ἵνα δεῖξη τῆς ἀναστάσεως τὸ μυστήριον. 166 Εἶτα, φησί, κἂν εὔρης που διηρημένως τοιαύτας μαρτυρίας, πάλιν ὡς εἰκόνας ἀναλαμβάνεις τῆς τριάδος καὶ τῆς οἰκονομίας; Οὐ βούλει ταῦτα τὰ σημεῖα. Ἐὰν ἐγὼ λέγω, παραγράφου τὸν λόγον· εἰ δὲ θεῖον τὸ κήρυγμα, ἄκουε παρ' ἐμοῦ. Ἀλλὰ καὶ ἄκουε μετ' ἐμοῦ, ὅτι αἱ τρεῖς ἡμέραι ἐρμηνεύουσι τὸ πάθος τοῦ κυρίου. Ἐπεὶ περὶ τοῦ Ἀβραάμ αὐτὸς ὁ σωτὴρ λέγει· Ἀβραάμ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἠγαλλιάσατο, ἵνα ἴδῃ τὴν ἡμέραν τὴν ἐμήν· καὶ εἶδε καὶ ἐχάρη. Ἡμέραν ποῖαν; Τοῦ θανάτου. Ὁ γὰρ ἄμνός ὁ παραδοθεὶς ἀπὸ τοῦ δένδρου τῷ Ἀβραάμ εἰκόνα εἶχε τοῦ ἄμνου τοῦ θεοῦ τοῦ αἵροντος τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. Τὸ γὰρ εἰπεῖν· Εἶδε τὴν ἡμέραν, οὐδὲν ἄλλο ποιεῖ ἢ τὸ εἶδε τὸν θάνατον. Πόθεν τοῦτο; Καὶ ἡμεῖς πολλάκις ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων λέγομεν· ἔφθασεν αὐτοῦ ἡ ἡμέρα, ἀντὶ τοῦ, ἡ τελευταία. Ἀλλ' οὐκ ἔστιν ἰκανὸς συνηθείας νόμος βεβαιῶσαι τὸ λεγόμενον. Τί οὖν; Ἐπὶ τὴν γραφὴν ἔλθωμεν. Λέγει που Δαυὶδ ὁ μακάριος· Παρατηρήσεται ὁ ἁμαρτωλὸς τὸν δίκαιον καὶ βρῦξει ἐπ' αὐτὸν τοὺς ὀδόντας αὐτοῦ· ὁ δὲ κύριος ἐκγελάσεται αὐτόν, ὅτι προβλέπει, ὅτι ἤξει ἡ ἡμέρα αὐτοῦ. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἰς τὸν Ἀβραάμ· ἐπὶ δὲ τὸν Ἰωνᾶν ἐπανήξω. Πάλιν γὰρ αἱ τρεῖς ἡμέραι τοῦ Ἰωνᾶ τὸ πάθος ἐρμηνεύουσι τὸ σωτήριον. Τοῦτο πάλιν αὐτὸς ὁ σωτὴρ βοᾷ· Ὡς περ, φησὶν, Ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας, οὕτω δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ποιῆσαι ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας. Ἀλλ' ἐν πρὸς τοῖς προειρημένοις τῶν ἄλλων εἴπωμεν ἰσχυρότερον. Τῷ λαῷ τῷ προτέρῳ τρία ἦν τάγματα, ἱερωσύνη, βασιλεία, 167 προφητεία· ἐκτὸς οὖν τούτων τῶν τριῶν ἀρχῶν οὐκ ἦν ἄλλην ἰδεῖν ἀρχὴν ἐν Ἰουδαίοις· βασιλείαν, ἱερωσύνην, προφητείαν. Κέρας ἦν ἐλαίου, ἀγιασμοῦ. Ἐν ἦν τὸ χρίσμα, τρία δὲ τὰ δῶρα· ἐν τὸ κέρας, τρία τὰ χαρίσματα· ἔχριον γὰρ ἱερεῖς, βασιλεῖς, προφῆτας. Ἀλλ' ἐπειδὴ τινες ἀγνοοῦσι τὴν ὑπόθεσιν, ἵνα μὴ διὰ κενῆς ὁ λόγος τρέχων ἑαυτὸν μὲν ἀναλίσκη, τὸν δὲ ἀκροατὴν μηδὲν ὠφελῆ, ἄκουσον συντόμως. Κέρας ἦν ὑπὸ τῶν προφητῶν κατεχόμενον, ἐχρίοντο δὲ ἀπὸ τοῦ κέρατος βασιλεῖς, προφῆται, ἱερεῖς, οὐ μεταβαλλομένου τοῦ χρίσματος, ἀλλὰ τῆς χάριτος διὰ τοῦ αὐτοῦ κέρατος παρεχομένης ἐχρίοντο βασιλεῖς, ἐχρίοντο ἱερεῖς, ἐχρίοντο προφῆται· ἐν τὸ χρίσμα, τρία δῶρα. Διὰ τί δὲ ἐν κέρατι ἦν τὸ χρίσμα; Ἐπειδὴ εἰκόνα εἶχε Χριστοῦ. Ἄρα οὐκ ἠδύνατο ἐν ἀργυρέῳ εἶναι σκευεῖ; Οὐκ ἠδύνατο ἐν χρυσῷ; Οὐκ ἠδύνατο ἐν ἄλλῃ τινὶ τῶν τιμιωτέρων ὑλῶν εἶναι τοσοῦτον δῶρον; Ἀλλ' οὐκ ἐγένετο, ἀλλ' ἐν κέρατι· ἐπειδήπερ, ὡς ἔφθην εἰπών, εἰκόνα εἶχε Χριστοῦ. Καὶ γὰρ ἐξανατελῶ κέρας τῷ Δαυίδ. Ὁ δὲ τῆς ἱερωσύνης καὶ τῆς

βασιλείας καὶ τῆς προφητείας κύριος γένοιτο μετὰ πάντων ὑμῶν. Ἄρχῆν γὰρ λαβόντος τοῦ κεφαλαίου τοῦ εἰς τὸ κέρασ θλιβέντων τῶν ἀνθρώπων κατέπαυσεν.